

בש"פ 5091/16 - אברהם בן ארויה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5091/16

כבוד השופט צ' זילברטל
אברהם בן ארויה

לפני:
העורר:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
בתיק מ"ת 42968-04-16 שניתנה ביום 6.6.2016 על
ידי כב' השופט אלכסנדר רון

כ"ז בסיון התשע"ו (3.7.2016)

תאריך הישיבה:

עו"ד שי וולשטיין
עו"ד נוגה בן סידי

בשם העורר:
בשם המשיבה:

החלטה

ערר על החלטתו מיום 6.6.2016 של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' רון) במ"ת 42968-04-16, בגדרה הורה בית המשפט כי העורר ימשיך לשהות במעצר בית.

1. נגד העורר ושישה אחרים (להלן יחד: הנאשמים), כמו גם נגד שתי חברות הרשומות בישראל (להלן: החברות) וחברה אחת פלסטינית, הוגש ביום 21.4.2016 כתב אישום במסגרת הפרשה המכונה "פרשת הבשר המוברח". על-פי עובדות כתב האישום, במהלך השנים 2011-2012 ו-2015-2016 עסקו הנאשמים בהברחת בשר אסור בייבוא מחו"ל, באמצעות הצגתו כבשר המיובא לשם שיווק בשטחי הרשות הפלסטינית (להלן: הרשות) בלבד, ובמכירתו בישראל שלא כדין. במסגרת הקשר, יובא הבשר לשטחי הרשות, שם אוחסן, עובד והוכן לשיווק בישראל ללא כל פיקוח תברואתי. בהמשך הועבר לישראל עם תיעוד מזויף לפיו הבשר נשחט ועובד בישראל כדין ובפיקוח וטרינרי, ולבסוף נמכר ללקוחות ישראלים. בפעולות המתוארות, עברו הנאשמים מגוון עבירות, כולל עבירות הלבנת הון בהיקף כספי של כ-68 מיליון ש"ח. בנוסף, על מנת לטשטש את מעשיהם רשמו הנאשמים נתונים שקריים בספרי החשבונות של שתי חברות שיווק הבשר הישראליות אשר שימשו לצורך הקשר, ושהיו בבעלות הנאשם המרכזי בפרשה (להלן: באסם). בתקופות הרלבנטיות, שימש העורר כמנהל החשבונות של החברות, וכלל האישומים בכתב האישום למעט אחד מופנים גם כלפיו.

2. העורר נעצר ביום 4.4.2016. לאחר הגשת הצהרת תובע ובטרם הוגש כתב האישום, הורה בית משפט השלום (כב' השופט ד' גבאי ריכטר במ"י 32841-04-16) על המשך מעצרו של העורר בדרך של מעצר בית, תחת פיקוחן של אשתו וגיסתו, תוך הפקדת עירבון, וחתימות על ערבות צד ג' ועל התחייבות עצמית. על החלטה זו הוגש ערר מטעם המשטרה, שנדחה בהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 19.4.2016 (כב' השופט א' רון בעמ"י 35659-04-16).

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הוגשה בקשה למעצר העורר (ויתר הנאשמים) עד תום ההליכים נגדו, ולמצער להורות על הכבדה משמעותית בתנאים המגבילים שהושתו עליו. בתגובתו טען העורר להקלה בתנאיו, כך שיתאפשר לו לצאת לעבוד. בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 6.6.2016, מושא ערר זה, נקבע בהסכמת העורר כי קיימות ראיות לכאורה לביצועו את העבירות המיוחסות לו. כמו כן, נקבע כי מתקיימות לגבי העורר עילות מעצר, הכוללות מידה מסוימת של מסוכנות (הנובעת בעיקר מן הפן הכלכלי של העבירות), חשש מסוים לשיבוש הליכי משפט, וחשש מפני הימלטות העורר מאימת הדין. יחד עם זאת, צוין לגבי העורר (כמו גם לגבי נאשמים נוספים), כי חרף היותו מעורב פעיל במארג העברייני, לא עשה את שעשה אלא בתמורה לשכר עבודה מוגבל בהיקפו, והרווח הכלכלי נותר ברובו העיקרי בידי באסם ונאשם נוסף. עוד צוין בית המשפט, כי הוא ער לקיומן של נסיבות אישיות מורכבות בחייו של העורר, כולל היזקקות של אשתו לטיפול רפואי עקב מצב בריאותי לא קל. לרקע האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי תנאי מעצר הבית בהם שהה העורר משקפים את נקודת האיזון הנכונה, וממצים את השיקולים לקולא, והורה על המשך מעצרו בתנאים אלה ועל עיכוב יציאתו מהארץ.

4. בהמשך להחלטה כאמור, הגיש העורר ביום 14.6.2016 בקשה לעיון חוזר, במסגרתה ביקש לשקול לחיוב הקלה בתנאי מעצר הבית שהוטלו עליו, באופן שיתאפשר לו לצאת לעבוד. בבקשה התייחס העורר להצעת עבודה קונקרטית שעניינה עבודה לאורך כביש 6, הכוללת עבודות גינון ואחזקה, אחריות על פועלים, איסוף גזם מהכביש וכיוצא בזה, הכל בפיקוח מנכ"ל החברה המעסיקה או מי מטעמו. המשיבה הביעה התנגדות לבקשה, וטענה כי ככל שהיא מבוססת על עילת חלופי הזמן, הרי שאינה עומדת בדרישת המחוקק, וכי אין מקום לחרוג מהאיזון שקבע בית המשפט המחוזי בהחלטתו. בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה, וקבע כי בעוד שמוסד "העיון החוזר" נועד למצבים בהם חל שינוי מהותי בנסיבות העניין, "טרם יבשה הדיו" על החלטתו אשר ניתנה רק כשבוע קודם לכן.

הערר

5. בערר שלפניי, המופנה כלפי ההחלטה מיום 6.6.2016, מבקש העורר להורות על שחרורו ממעצר בית בכפוף להותרת הערבויות על כן, ולחלופין כי יוקלו תנאי מעצרו כך שיתאפשר לו לצאת לעבוד כמפורט בבקשתו לעיון חוזר. בערר נטען כי החלטתו של בית המשפט המחוזי לאקונית, ואינה מנומקת כנדרש לגבי עילות המעצר המתקיימות בעניינו. אף נטען כי קיים פער בלתי מוסבר בין ההנמקה בעניין זה לבין תוצאת ההחלטה, וכי ניתוח דבריו של בית המשפט המחוזי מוביל למסקנה כי כלל לא מתקיימת עילת מעצר, מה שמצדיק לשחרר את העורר באופן מלא, למעט הותרת הערבויות וצו עיכוב היציאה מהארץ. העורר מפנה בהקשר זה לדברי בית המשפט המחוזי, המדגישים את דבר קיומן של עילות מעצר מובהקות לגבי באסם, אך מסתייגים מעוצמת העילות בנוגע ליתר הנאשמים, ובהם העורר. עוד טוען העורר, כי בעוד שבית המשפט המחוזי ביקש לעגן קיומה של עילת מעצר באופיין הכלכלי של העבירות, הרי שאין בכך רלבנטיות לגביו, נוכח העובדה שלא זכה לחלק משמעותי מהרווחים שהושגו כתוצאה מהן.
6. בקשתו החלופית של העורר, להקלה בתנאי המעצר באופן שיוכל לעבוד, מתבססת על חומר הראיות בתיק, אופן התנהגותו בחקירה ונסיבותיו האישיות החריגות. העורר טוען כי עדותו במשטרה היא עמוד התווך המרכזי בתיק, כאשר פיצוח הפרשה התאפשר הודות לשיתוף הפעולה עם חוקריו, ולכן מוצדק למצער להקל בתנאי שחרורו. עוד נטען כי אשתו של העורר אינה יכולה לעבוד נוכח מצבה הבריאותי, והוא נאלץ כיום להסתמך מבחינה כלכלית על בנו. כמו כן, מצוין לגבי נסיבותיו האישיות של העורר, יליד 1950, כי עברו נקי, הוא השתחרר משירות צבאי בדרגת סרן, ולפני כשנה חווה טרגדיה אישית קשה כשהתאבד אחד משלושת ילדיו. העורר מדגיש כי מקום העבודה שהוצע לו ראוי ומתאים לנסיבות, מה גם שאינו קשור לתחום העיסוק שבגיני הוא עומד לדין, וצירף לערר מכתב מאת מר רפאל אסא, מנכ"ל חברת הגן הקסום גינן ואחזקות (2004) בע"מ, בו האחרון מבקש לקבל לעבודה את העורר ומצהיר כי הוא יהיה נתון תחת פיקוחו בכל שעות העבודה המפורטות. כשיקול נוסף לקבלת הבקשה, מציין העורר כי אין מחלוקת כי צפוי משפט ארוך במיוחד בתיק העיקרי. על עיקרי הדברים חזר בא-כוח העורר גם בדיון. הוסף, כי בינתיים תוקן כתב האישום והתווסף נאשם נוסף, ששחרר ללא תנאים עוד בשלב החקירה, וכי בעניין הנאשמים המרכזיים, נאשמים 1-2, הורה בית המשפט על הגשת תסקירי מעצר. הובהר, כי טענתו הראשית של העורר היא כי מן הראוי לשחררו ללא תנאים מגבילים הואיל ולא עומדת כנגדו עילת מעצר. לחלופין, מבקש העורר כי יתאפשר לו לצאת לעבודה. לעניין זה, ובמענה לשאלת בית המשפט, נטען כי אין צורך בקבלת תסקיר מעצר, שכן אין מדובר במקרה בו נדרשים נתונים שבידי שירות המבחן לספק, בהתחשב בנסיבותיו האישיות של העורר ויתר נסיבות הפרשה, כמו גם בעומס המוטל על שירות המבחן. עם זאת, העורר אינו מתנגד לכך שיתקבל בעניינו תסקיר מעצר.
7. המשיבה מתנגדת לבקשה. באת כוחה מסרה כי לעת הזו קבועים בחודש דצמבר 2016 ארבעה מועדים לשמיעת הוכחות. המשיבה מדגישה את חלקו המשמעותי של העורר במארג העברייני, עליו עמד גם בית המשפט המחוזי, ואת עילות המעצר: חשש משיבוש נוכח ההיכרות בין העורר ליתר המעורבים; מסוכנות הנובעת מהתחכום, העדר המורא והשיטתיות; וחשש ההימלטות הנעוץ בסיכון שייגזר על העורר עונש משמעותי. הודגש כי העבודה בה מדובר אמורה להתבצע במקום בלתי מוגדר ומשתנה (לאורך כביש 6), מה שיכביד על הפיקוח ואכיפת תנאי השחרור.

דיון והכרעה

8. על אף שהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 6.6.2016 מקיפה ומפורטת, עניינו של העורר זכה להתייחסות מעט

לאקונית בכל הנוגע לשיקולי המעצר והחלופה והדין התמצה בקביעה כי העובדה שהעורר נתון במעצר בית במועד מתן ההחלטה משקפת "את נקודת האיזון הנכונה לעת הזאת וממזה ... את שיקולי הקולא". בית המשפט הוסיף, כי יציאה לעבודה אינה "מתיישבת עם האינטרס הציבורי הכולל" (עמ' 37 להחלטה).

אכן, אין להמעיט במשמעות ובחומרה הנלווים למעורבותו של העורר בפרשה הקשה שנפרשה לאורך כתב האישום. חומרת המעשים ומעורבות העורר עולות מדברי העורר עצמו, כפי שהם מצוטטים בהחלטת בית המשפט המחוזי (עמ' 9-8 להחלטה). לפיכך איני סבור שיש מקום לקבל את טענת העורר לפיה לא מתקיימות בעניינו עילות מעצר, והשאלה נוגעת לעוצמתן של עילות אלה, והעיקרית שבהן – עילת המסוכנות. מעשיו של העורר, כחלק ממערכת עבריינית מסועפת, סיכנו את הציבור, נעשו לאורך זמן ולכאורה מצביעים על העדר עכבות מפני הפרת החוק. מכאן החשש מפני מסוכנותו. מאידך גיסא, והדברים נאמרים אך בהקשר של בחינת מסוכנותו של העורר והערכת אופי תנאי השחרור אותם יש לקבוע כדי להפיגה במידה סבירה, אין להתעלם משורה של נתונים שיש בהם להפחית במידה משמעותית מעוצמת עילות המעצר: עברו הנקי בשילוב העובדה שאין מדובר באדם צעיר; העובדה שהמעשים לא הניבו לעורר רווחים של ממש ופעולותיו נעשו, לכאורה, כשכיר בשירות אחרים; שיתוף הפעולה של העורר עם החוקרים. לאחר חשיפת הפרשה ומעצרו וחקירתו של העורר, נדמה כי קהתה המסוכנות שהיתה גלומה בו. לכך אוסיף את הטרגדיות המשפחתיות שפקדו את העורר בשנים האחרונות ואת הצפי שמדובר בהליך ממושך ביותר שלא ניתן לצפות את סיומו בטווח הנראה לעין. כל אלה מצדיקים לשקול להקל בתנאים בהם נתון העורר.

9. עם זאת, איני סבור שבפני בית המשפט נפרשו נתונים מלאים שיאפשרו לו להגיע להחלטה מושכלת ומאוזנת. לכאורה, בפנינו אדם שבשלב מתקדם בחייו בחר להיות מעורב בפעילות פלילית, בניגוד, לכאורה, לאורח החיים הנורמטיבי שניהל במשך שנים. ככל שאכן אלו הם פני הדברים, מתחייב לנסות ולהבין את שורש הדבר על מנת לעמוד על מידת הסיכון הנשקפת מהעורר ועל היכולת לרחוש לו אמון. לטעמי, יש לנסות ולברר מה הביא את העורר לשתף פעולה לאורך זמן עם פעילות עבריינית מאורגנת ומתוחכמת שעלולה היתה לפגוע בבריאות הציבור, האם מדובר באדם שנקלע למצב זה עקב אילוצים (ואם כן - מה טיבם) או במי שבחר לשתף פעולה מבחירה חופשית, מה מידת האמון שניתן ליתן בעורר, מה עמדתו לעת הזו ביחס לפרשה, מהי יכולתו של מקום העבודה המוצע לקיים פיקוח סביר על העורר וכיוצא באלה עניינים שראוי לבררם בטרם מתן החלטה. לפיכך איני מקבל את עמדת הסנגור לפיה אין מקום לתסקיר מעצר. ראוי שבית המשפט ילמד אודות העורר מגורם מקצועי האמון על הערכות מהסוג האמור. התסקיר יאפשר לבית המשפט להגדיר בצורה מדויקת יותר את הסיכון הנשקף מהעורר, אם בכלל, ומה שיעורו, עניין שלטעמי לא זכה לבירור מלא עד כה. הגדרת הסיכון תשליך בהכרח על אופי ההגבלות שראוי להטיל על העורר.

10. התוצאה היא שהערר מתקבל במובן זה, שאני מורה לשירות המבחן להכין תסקיר מעצר בעניינו של העורר, בגדרו ייבחנו, בין היתר, העניינים שפורטו לעיל ותוצג עמדת שירות המבחן באשר לתנאי השחרור המומלצים על-ידו, בהתחשב במכלול השיקולים הרלוונטיים. התסקיר יוגש בתוך 21 יום לבית המשפט המחוזי, אשר יקיים דיון בסמוך לאחר קבלתו. לבית המשפט המחוזי מסור שיקול דעת מלא להחליט בעניינו של העורר בהתחשב באמור בתסקיר, בהחלטה דנא וביתר הנתונים הנוגעים לעניין. ככל שלשירות המבחן תהיה בקשה ביחס לתסקיר - היא תוגש לבית המשפט המחוזי.

ניתנה היום, כ"ח בסיון התשע"ו (4.7.2016).

ש ו פ ט
